

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**S. Augustinus, Episcopus in Africa Hipponensis, Veritatis
Evangelico-Catholicæ In Potioribus Fidei Controversiis
Testis Et Confessor, Contra Bellarminum Et Alios
Scriptores Papæos, antiquos pariter & ...**

Reiser, Anton

Francofvrti, 1678

Lib. I. cap. 17. de Fine sigillari Sacramentorum

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72506](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72506)

illius esse, sed Isidori Hispanensis, nisi forte Isidorus illam acceperit ex aliquo Gregorii vel Augustini libro nobis hodie incognito, decernit, eam ideò ab Isidoro adlatam non ad rem ipsam accuratè definiendam, sed ad explicandam nominis definitionem. Et hinc, ubi per aliquot Propositiones suam de Sacramenti definitione sententiam explicare laboravit Bellarminus, primà statim Propositione ita contra hanc Augustini definitionem scripsit: *Ad Rationem Sacramenti in genere non satis est, ut significet, sed requiritur etiam, ut efficiat Sanctitatem seu sanctificationem; Imò magis proprium est Sacramenti sanctificare, quam significare.* In cujus Propositionis per aliquot rationes confirmatione illud inter cetera addit, *ipsum Augustinum hanc Definitionem suam condemnare ideò, quandoquidem vellet eam convenire etiam Sacrificio.* Similem in modum recentior Interpres Thomæ, Morandus, Veronensis, Clericus Regularis, post ampliorem Definitionis Sacramenti per partes explicationem contra *Sanderum & Canum* monet, *excludi à ratione Sacramenti Sacrificium, quia Sacramentum etsi materialiter in re possit idem esse ac Sacrificium, primario tamen respectat suscipientes, Sacrificium verò ipsam Dei excellentiam.* Si autem Bellarmino & aliis Scriptoribus Papæis licitum fuit, definitionem Sacramenti Augustinianam utpotè imperfectam proferbere; cur *Chemnitio* calumnia à Bellarmino debuit impingi, quod & Ille eam inter eas retulit descriptiones, quæ non tam rei definitiones, quam explicationes vocabuli sint. Nullum verò esset debet dubium, id quod in gratiam Augustini meretur notari, quin, si illo jam tempore hæc de Sacramentis materia in genere ita fuisset enucleata, ut postremis hisce temporibus per importunitatem partis adversariæ factum est, Augustinus quoque perfectiorem Sacramenti definitionem dedisset, ea removens, quæ in numero Sacramentorum propriè dictorum Ipse non haberet, si Sententia hodiè esset dicenda vel scribenda. Quem verò ad modum *Chemnitius* hanc Sacramenti definitionem Augustinianam non ita reprehendit, ut omninò eam voluerit ablatam; Ita Confessio Augustana, imitari volens ex parte hanc Augustini definitionem, Sacramenta dixit *Signa & testimonia Voluntatis DEI erga nos*, caulam Sacramentorum finalem indicans, cujus rei gratià idem Augustinus alibi Sacramenta notanter dixit *Apostolo duce visibilia Rerum Divinarum signacula.* Signa, inquam, sed non nuda vel rei alicujus absentis, verùm præsentis, utut invisibilis & sacramentaliter elemento visibili unitæ, Augustino iterùm id explicante, dum de Sacramentis per fluxum Aquæ & Sanguinis è latere Christi significatis scripsit, *Sacramenta sunt, in quibus, non, quid sint, sed quid ostendant, semper attenditur; quoniam Signa sunt rerum aliud existentia, & aliud significantia.* Id quod ad definitionis Augustinianæ explicationem satis est.

in II. & III
Thom.
pag. 340.

de catech.
rudib.
cap. 26.

lib. III.
contra
Maxim.
cap. 22.

CAPVT DECIMVM ET SEPTIMVM,

DE

Sacramentorum sine sigillari.

AD hunc finem demonstrandum quatuor argumentis militare Evangelicos ex Sacra Scripturâ desumptis, scribit Bellarminus, quibus addit ipse quintum, ad auctoritates Patrum provocans, qui Sacramenta vocare Sigilla seu Signacula leguntur, ad quæ omnia in specie studet respondere. Nunc tantum posteriora duo vindicias requirunt, utpote Augustini auctoritatem præ se ferentia, ne & hic non noster esse videatur. Ex iis primum est, quod Oraculum Petri exhibet, quo Baptismus dicitur esse *bonæ Conscientiæ interrogatio in Deum.* Bellarminus, ne alicujus pacti sigillaris rationem hic agnoscere cogatur, & fateri, Baptisum esse Promissionis Divinæ Sigillum, non in genere solum monet, esse locum obscurum, nihilque causam jurare Evangelicorum, sed in specie etiam post remotam *Oecumeni* de Baptismali pignore Expositionem, utpotè que non videatur ad mentem *Apostoli*, neque etiam saveat hereticis; item post valere justam Explicationem ordine secundam, quam *Lyrani, Gagnæi, & Johannis à Lovanio* vel *Hesseli*, Professoris ante hoc Seculum Lovanienfis esse dicit, intelligentem per interrogationem bonæ Conscientiæ interrogacionem & responsionem, qua fiunt ante Baptisum, de qua scribit, quod *eadem non saveat hereticis, nec videatur esse literalis, quia neque sit Ambrosii, Basilii & Augustini, ut putaverit Hesselius, sed falsò; remotis, inquam, hisce duabus Sententiis, ad aliam eamque tertiam provocat, quam se putare dicit esse Augustini & Basilii, ut videlicet exprimat a S. Petro mentis ablutio, que per antithesin opponatur ablutioni carnis, non per causam, sed effectum, usitatissimâ in Sacris metonymiâ.* Addit

1. Epist.

Addit Bellarminus de suo: *Vocat igitur ablutionem internam Petrus interrogatorem seu responsionem bonæ Conscientiæ in DEUM, quia ex munditiâ illâ Pax oritur & quies Conscientiæ, ac proinde responsio bonæ Conscientiæ & interrogatio etiam apud DEUM, quia audet cum fiducia ad DEUM accedere & interrogare, id est, cum Eo colloqui, Eum rogare &c.* Verùm præter id, quod Bellarminus præter necessitatem multiplicat entia, tres exhibens hujus Oraculi Expositiones, quæ ad numerum reduci possunt binarium, secundâ & tertiâ non diversum, multò minus contrarium, sed subordinatum exhibentibus Sensum; *Hesseli* imprimis non parvam facit injuriam, Ejus explicationem non tantum crudè nimis exhibendo, cujus tamen Sententia eadem est cum eâ, quam Bellarminus tertio exposuit loco, ut mox erit manifestum; sed & Ei innocenter imputando, quasi præter Ambrosii & Basili, etiam Augustini super hoc Apostoli Oraculo mentem non candidè exposuisset. Utrumque docebit ipsa verborum *Hesseli* series, quibus in Commentario ad hanc Petri Epistolam ex Augustino usus est, prolixis quidem, sed notatu dignissimis: *Dupliciter hoc intelligitur, Occumenius enim inquit: Non operatur Baptisma ablutionem corporis sordium, sed per Symbolum demonstrat macularum animæ ablutionem. Est autem veluti etiam arrhabo quidam & pignus bonæ erga DEUM Conscientiæ. Qui enim benè sibi sunt conscii, hoc est, qui inculpatam amplectuntur vitam, & illam penitus exquirunt, ac veluti interrogant, (nam hoc comitari solet eos, qui aliquid quærunt, nempe interrogare:) hi etiam ad Sacram Baptisma accurrunt. Intelligit is ergo, dicit interrogatorem bonæ Conscientiæ, quod signum sit bonæ Conscientiæ quærentis Pietatem. Sed sanè plus hic intelligendum est. Nam Petrus dicit, quod Baptisma salvat; facit igitur bonam Conscientiam. Ergo videtur dici idem bonæ Conscientiæ interrogatio, quia facit, ut Conscientia sit bona; præteritâ enim remittit peccata, ut non debeat Conscientia propter illa metueri ac trepidare, & per Spiritum Sanctum renovat hominem, ut deinceps rectè vivat. Bona autem Conscientia interrogari audet & examinari in Iudicio & tribunali Dei, confidens, se haud damnatam iri. secundum hanc Expositionem Baptismus vocatur interrogatio bonæ Conscientiæ eo tropo, quo nomen effectus tribuitur causa efficienti. Ideo autem dicit Petrus, Baptismum non ablueri sordes carnis, quia per Christiana Sacramenta fideles non liberantur à miseriis & afflictionibus Seculi præsentis; magis enim propter Iudicium futurum fit Remissio Peccatorum. Aliter interpretatur Augustinus, ut videlicet illud, non depositio sordium carnis, sed Conscientiæ bonæ interrogatio in DEUM, sit correctio ejus, quod præcessit, Baptisma salvos fecit, quasi dicat Petrus: Quod dixi, Baptisma salvos facere, non ideò dixi, quasi externa lotio illa per se nos salvet, sed quia in Ceremoniis Baptismi, an credamus in Christum & abrenuntiemus Sathanæ & Pompis Ejus, interrogati, bonâ respondemus Conscientiâ, nos credere & abrenuntiare. Hoc est, Ablutio exterior salvat per Pœnitentiam & Fidem, sine his autem nihil operatur. *Vi verò melius intelligatur hic Petri locus, videatur Augustinus locis citatis, qui & alibi ait: Baptismus, qui semel adhibetur, per Fidem mundat; Fides intus est, non foris. Et iterum alibi dicit, Sacramenta sine internâ motione Fidei & Pœnitentiæ recepta esse familia præceptis & Exemplis, quæ sine Spiritu pejo rem faciunt & occidunt. Quomodo autem Baptismus salvat per Fidem, explicatur in Symbolo circa hoc, Credo Remissionem Peccatorum. Et postquam ex Basilio similem huic Expositionem laudavit, ad Ambrosii quoque provocans consentum, hæc porro subjunxit Hesselius: Placet hæc Augustini & Basili Expositio præ alterâ, quia magis consona est antiquissimis Ecclesiæ ceremoniis, de quibus vide alibi Augustinum, item Cyrillum Alexandrinum. Ahecit autem hoc Petrus, non depositio sordium carnis &c. contra opinionem Iudæicam, quæ aliquis sanctus putatur per externas tantum ceremonias vel Sacramenta, quæ putatur aliquis placere Deo propter formam Pietatis, etsi virtutem Ejus abneget. Videatur Esthivius, qui in hujus Oraculi Expositione non multum dissimilitudinem ad Augustinum, ut & Hesselium hunc provocat, cum hoc modo ab accusatione Bellarminianâ liberans, ut ulteriori Apologiâ opus non habeat. Videamus alterum nunc argumentum, quod in ordine Bellarminianò quintum & ultimum est, quo Evangelicos purat, præter Scripturæ loca posse ad finem Sacramentorum sigillarem demonstrandum uti, desumptum ab autoritate Patrum, in specie Augustini, quem Sacramenta vocasse Sigilla seu Signacula, ad antecedens caput est ostensum. Respondet autem Bellarminus, longè alia significatione loqui Patres de signaculis Sacramentorum, quam heretici faciunt. Addit, Patres enim nunquam Sacramenta vocant signacula vel Sigilla promissionum Dei, ut heretici volunt, sed aliquo horum trium modorum loquuntur de Signaculis. Primò**

lib. 19.
contra
Fauft.
cap. 11.
de catech.
rudib.
cap. 26.

signacula vocant Sacramenta, quia obsignant fideles, & tanquam Nota quadam eos separant ab iis, qui non sunt de grege vel exercitu Domini. Ita accipit hanc vocem post Basilium & Hieronymum Augustinus. Secundò, quia claudunt intra se Rem Sacram, id est, invisibilem Gratiam. Atque hanc significationem Augustinus alibi Sacramenta vocat signacula. Tertio, Baptismum in specie vocant Sigillum vel Ob signationem Fidei, quia Baptismus est publica adprobatio & testificatio fidei ejus, qui baptizatur. sic voce hanc utitur Tertullianus & Basilus. Subjungit porro Bellarminus, Denique potest etiam Baptismus vocari Sigillum Fidei, quia perficit & absolvit quodammodo hominem fidelem, quomodo Veteres mortem seu occisionem pro Christo vocabant Signaculum Martyrii, teste Eusebio. At meminisse debet Bellarminus, unius positionem non esse statim alterius remotionem, nisi contraria sint sibi invicem opposita. Hinc cometi pro, quo tribus modis Patres, & inter eos Augustinum, Sacramenta dicere Sigilla vel Signacula largitur Bellarminus, hunc etiam concedit modum, quem ponit intermedium, quo Sacramenta vocantur Augustino visibilia Rerum Divinarum signacula; quæ eadem mens & Sententia est Evangelicorum, cum Sacramenta dicunt promissionum & simul Beneficiorum DEI sigilla, qui modus cæteros non tollit aut excludit, sed potius includit, ut cuius rem hanc accurate ponderanti manifestum est.

CAPVT VIGESIMVM,

DE

Verbo Sacramenti.

in Anti-
Hag.
Disp. IV.
Quæst.
6.

Tract. 80.
in Joh.

Agit quidem in hoc capite Bellarminus expressè contra Calvinum, in capite etiam antecedente monens, valde probabile esse, Lutheranos, qui præter Concionem adhibent verba Consecrationis in omnibus Sacramentis, non requirere Concionem ad essentiam, sed tantum ad fructum Sacramenti adsequendum, ac proinde cum eis nullam fore hic loci alterationem; in proximè tamen sequentibus eos excipit, qui verba ipsa Sacramentalia non proferunt ad consecrandum, sed ad instruendum, & aperte Evangelii prædicationem vocant, Brentium ex Confessione VVurtembergensi nominetenus perstringens. Ut quæ Evangelicorum hæc de re sit Sententia, placeat exponere Lectori ante, quam Augustini de eâ testimonium ab adversariæ partis glossâ vindicare. Exhibet eam Hülsemannus noster verbis sequentibus: Verbum concionatorium non est id tantum, quod solum ad exhortandum aut increpandum de pulpito aut ambone declamatur, sed est unum verbum Verbum DEI $\eta\epsilon\sigma\phi\omicron\upsilon\kappa\omicron\varsigma$, aptum natum, ut in Concionibus & Officiis quibuscunque sacris adhibeatur, adeoque & verbum consecratorium suo ambitu comprehendit, quod est Verbum, habens annexam actionem quandam, institutione Christi mandatam, quæ tamen siue actio, seu actionis intentio non facit, ut hoc Verbum formaliter differat à verbo concionali; nec enim efficiente differt, nec materiâ, quæ est res ad salutem & informationem scibilis; nec formis, nec fine, nec objecto integro. Quamvis enim Consecrationis sit finis, rem ad peculiarem usum peculiari mandato DEI destinatam à vulgari usu segregare; simul tamen & hominis instructionem pro fine habet, ut doceat, hoc ita se habere, hanc rem huic usui destinatam esse. Præmissâ hunc in modum Sententiæ Evangelicorum explicatione, quæ præcipua est de verbis quibusdam Augustini hanc in rem laudari solitis, necessum est, ut ea hic legantur, ut nimirum eò felicius & facilius à Glossâ partis adversariæ possint vindicari. Ita autem Sanctus Pater: Vnde ista tanta virtus aqua, ut corpus tangat, & cor abluat, nisi faciente Verbo; non quia dicitur, sed quia creditur? Nam & in ipso Verbo aliud est sonus transiens, aliud virtus manens. Hoc est Verbum Fidei, quod prædicamus, ait Apostolus; quia si confessus fueris in ore tuo, quia DOMINVS est IESVS, & credideris in corde tuo, quia DEVS illum suscitavit à mortuis, salvus eris. Corde enim creditur ad Iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Vnde in actibus Apostolorum legitur, Fide mundans corda eorum. Et in Epistolâ suâ B. Petrus sic & vos Baptisma salvos facit, non sordium carnis depositio, sed Conscientiæ bona interrogatio. Ne hoc Augustini testimonium Sententiæ Evangelicorum videatur quidquam conferre, multa Bellarminus prolixissimè conquirat, & eo quidem cum successu, ut pleraque cæteri Scriptores Papæi, hanc tractantes Controversiam, tantum non planè ad literam exscriperint. Juvat exemplum rei & fidelissimæ descriptio-

nis